**Liikenne- ja viestintäministeriö** MINVA LVM2022-00163

KAN Kopra Kaisa(LVM) 07.04.2022
JULKINEN

Viite

Asia
**EU:n liikenneministerien epävirallinen videokokous 8.4.2022**

EU-puheenjohtajavaltio Ranska järjestää epävirallisen ylimääräisen liikenneministereiden videokokouksen 8.4.2022. Kokouksessa Suomea edustaa liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka. Kyseessä on epävirallinen videokokous, jossa ei tehdä muodollisia päätöksiä. Epävirallisen ministerikokouksen aiheena on liikenteen alan koordinoidut toimet Ukrainan sotaan.

Epävirallisen liikenneministerikokouksen tavoitteena on luoda yhteistä EU-tason tilannekuvaa Ukrainan sodan johdosta tehdyistä tai suunnitteilla olevista kansallisista toimenpiteistä liikenteen alalla sekä löytää keinoja toimenpiteiden EU-koordinaation vahvistamiseksi. Tavoitteena on varmistaa ihmisten ja tavaroiden kuljetuskapasiteetin jatkuvuus Ukrainan ja EU:n jäsenvaltioiden välillä, tukea liikennesektorin toimijoita, erityisesti työntekijöitä, ja vahvistaa Euroopan liikennejärjestelmän resilienssiä.

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän Ukrainassa aloittaman sotilaallisen hyökkäyksen ja vastaa Venäjän toimiin osana Euroopan unionia. Suomi pitää EU:n kriisinkestävyyden kokonaisvaltaista kehittämistä keskeisenä myös liikenteen alalla. Kestävällä tavalla toteutettu digitalisaatio voi edistää myös yhteiskunnan resilienssiä ja toimintavarmuutta.

**Asialista:** Liikenteen alan koordinoidut toimet Ukrainan sotaan, s. 3

Asia
**Liikenteen alan koordinoidut toimet Ukrainan sotaan; epävirallinen liikenneministerien videokokous 8.4.2022**

Kokous
Epävirallinen liikenneministerikokous 08.04.2022 - 08.04.2022

**U/E/UTP-tunnus**

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Epävirallisessa liikenneministereiden videokokouksessa 8.4. käydään politiikkakeskustelu liikenteen alan koordinoiduista toimista Ukrainan sotaan puheenjohtajamaa Ranskan toimittaman tausta-asiakirjan pohjalta. Epävirallisessa liikenneministerikokouksessa ei tehdä muodollisia päätöksiä.

## Suomen kanta

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän Ukrainassa aloittaman sotilaallisen hyökkäyksen. Venäjän hyökkäys kohdistuu Ukrainaan, mutta myös koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan. Venäjän hyökkäys on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus. Venäjän tulee välittömästi pysäyttää sotatoimet. (UTPJ 13/2022 vp)

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia, itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta. Suomi vastaa Venäjän toimiin osana Euroopan unionia. Suomi pitää perusteltuna, että EU reagoi Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n toimissa lähtökohtana ovat johdonmukaisuus, suhteellisuus ja vahva oikeusperusta. Suomi pitää tärkeänä, että EU toimii pakotteissa yhtenäisesti. (UTPJ 13/2022 vp)

Suomi pitää EU:n kriisinkestävyyden kokonaisvaltaista kehittämistä keskeisenä. On erityisen tärkeää, että kriittisten toimijoiden fyysistä ja digitaalista kriisinkestävyyttä edistetään vahvasti EU:ssa ja jäsenmaissa. Näin parannetaan myös EU:n ja jäsenmaiden varautumista hybridiuhkiin. (U 71/2020 vp) Kestävällä tavalla toteutettu digitalisaatio voi edistää myös yhteiskunnan resilienssiä ja toimintavarmuutta yllättävissä kriiseissä. (E 24/2020 vp)

## Pääasiallinen sisältö

Epävirallisen liikenneministerikokouksen tavoitteena on luoda yhteistä EU-tason tilannekuvaa Ukrainan sodan johdosta tehdyistä tai suunnitteilla olevista kansallisista toimenpiteistä liikenteen alalla sekä löytää keinoja toimenpiteiden EU-koordinaation

vahvistamiseksi. Tavoitteena on varmistaa ihmisten ja tavaroiden kuljetuskapasiteetin jatkuvuus Ukrainan ja EU:n jäsenvaltioiden välillä, tukea liikennesektorin toimijoita, erityisesti työntekijöitä, ja vahvistaa Euroopan liikennejärjestelmän resilienssiä.

Epävirallisessa liikenneministerikokouksessa käydään politiikkakeskustelu puheenjohtajan laatimien kysymysten perusteella kolmesta aihealueesta:
1) Ukrainan tukeminen erityisesti koordinoimalla liikennevälineitä matkustajakuljetuskapasiteetin jatkuvuuden ja sujuvuuden varmistamiseksi, yksinkertaistamalla pakolaisten liikkuvuutta ja heidän taloudellista integraatiotaan sekä koordinoimalla logistiikkavirtoja, jotta voidaan helpottaa aineellisen avun toimittamista Ukrainaan ja tavaroiden tuontia unioniin;
2) Kuljetusalan työntekijöiden turvallisuuden varmistaminen ja toiminnan jatkumisen mahdollistaminen samalla kun vastataan kaikkiin kansainvälisen tason koordinointi- ja toimintatarpeisiin (IMO, ICAO, ILO);
3) Euroopan liikennejärjestelmän resilienssin vahvistaminen, jotta ala pystyy selviytymään kriisistä.

Liikenneministerit käyvät keskustelua toteutetuista tai suunnitteilla olevista toimenpiteistä jäsenvaltioissa sekä EU-koordinaation vahvistamisesta näillä aihealueilla.

Ukrainan sodasta johtuvia vaikutuksia Suomessa eri liikennemuotojen tilannekuvaan on kuvattu lyhyesti alla. Liikenteen osalta voi todeta yleisesti, että se toimii markkinaperusteisesti, eikä Suomessa olla toistaiseksi puututtu markkinoiden toimintaan esimerkiksi ostoliikennesopimuksin Ukrainan tilanteen takia.

*Tieliikenne*

Ukrainan kriisin vaikutukset näkyvät Euroopassa muutoksina kaikissa kuljetusmuodoissa. Huoltovarmuusvaikutukset ovat vielä maltilliset, mutta uhka ja riskit kasvavat. Samalla myös tilanteen vaihtelut ovat lisääntyneet. Polttoaineiden hintojen merkittävä nousu heijastuu kaikkiin kuljetusmuotoihin.

Kuorma-autokuljetusten ja merikuljetusten osalta valmistaudutaan kapasiteettipulaan, jonka taustalla on mm. kuljettajapula, Ukrainan sota, konttiliikenteen häiriön jatkuminen, kysymys ukrainalaisten ja venäläisten merimiesten käytettävyydestä sekä koronan vaikutukset.

Tiekuljetusala on akuutissa ahdingossa rajusti nousseen dieselin hinnan vuoksi. Polttoainekustannukset ovat yksi kuljetusyrityksen suurimmista kulueristä, muodostaen tyypillisesti noin 30 % käyttökustannuksista. Nyt kyseinen kuluerä on noussut merkittävästi. Kotimaista kuljetussektoria tuetaan määräaikaisella kustannustuella, johon on varattu käytettäväksi 75 miljoonaa euroa. Tuen voi saada kolmelta kuukaudelta tammikuu-maaliskuu 2022. Kuljetusalan vihreän siirtymän edistämiseksi tuetaan sähkö- ja kaasukäyttöisen kuorma- ja pakettiautokaluston hankintoja sekä liikennesähkön ja -kaasun julkisen jakeluinfrastruktuurin kehittämistä. Tähän varataan 20 miljoonaa euroa.

Euroopan unioni on ehdottamassa pakotteita, jonka mukaan Venäjälle sijoittunut tiekuljetusyritys ei saisi kuljettaa tavaraa unionin alueella, tietyin poikkeuksin.

*Lentoliikenne*

Ukrainan tilanteen takia EU:n neuvosto teki päätöksen ja antoi asetuksen 28.2.2022 rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 833/2014 muuttamisesta. Tämän johdosta myös Suomen ilmatila suljettiin venäläiskoneilta.

Valtioneuvosto antoi 1.3.2022 asetuksen rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta tehdyn neuvoston päätöksen ja annetun neuvoston asetuksen mukaisen poikkeusmenettelyn täytäntöönpanosta (40/2022). Asetuksella säädetään tarkemmin 28.2.2022 neuvoston asetuksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta Suomessa. Asetuksen mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto myöntää luvan humanitaarisin perustein tai muuta asetuksen tavoitteiden mukaista tarkoitusta varten toteutettavalle lennolle. Valtion ilma-alukselle luvan myöntää kuitenkin aluevalvontalain (755/2000) 10 §:ssä tarkoitettu lupaviranomainen, Pääesikunta. Asetus on voimassa toistaiseksi.

*Raideliikenne*

Raideliikenne ja erityisesti liikennöinti ei ole ollut EU-pakotteiden kohteena. Venäjän valtion rautateihin eli RZD:hen kohdistuu tiettyjä pakotteita.

Allegro-henkilöjunaliikenne Suomen ja Venäjän välillä loppui 26.3. Myös VR:n tavaraliikenne oli lyhyen aikaa lopetettuna, mutta tällä hetkellä liikenne jatkuu. VR ilmoitti 6.4 ajavansa idän tavaraliikennettä hallitusti alas lähitulevaisuudessa.

Rautatieliikenteellä itään on Suomessa muita jäsenmaita suurempi merkitys mm. raaka-ainerahdin ja muun tuonnin sekä kolmannen maiden tuonnin osalta. Tuonti on tosin hiljentynyt alle puoleen normaalista sodan alettua yritysten omien päätösten sekä muun muassa Venäjän vastapakotteiden seurauksena.

*Meriliikenne*

Merikuljetusten merkitys Suomen elinkeinoelämälle ja yleisesti koko yhteiskunnan toimivuudelle on suuri, ja se osaltaan tukee Suomen kilpailukykyä. Ukrainan tilanteen johdosta meriliikenteen osalta Suomessa ei olla tehty vastaavia kansallisia toimenpiteitä kuin esimerkiksi ilmailun osalta. Toimiala on kuitenkin varautunut tilanteeseen ja sen aiheuttamiin riskeihin, ja suomalaisia varustamoita on ilmoittanut lopettaneensa tai lopettavansa liikennöinnin Venäjän satamiin.

Liikenne- ja viestintävirastolla on alusliikennepalvelulain (623/2005) 17 a §:n nojalla oikeus Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan nojalla annettujen päätösten, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla annettujen asetusten, eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) nojalla annetun asetuksen tai varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) nojalla tehdyn jäädyttämispäätöksen taikka viranomaisen määräämän aluksen kulkua koskevan rajoitteen toimeenpanemiseksi kieltää alusta saapumasta VTS-alueelle tai poistumasta VTS-alueelta, tulemasta satamaan tai ankkuroimasta; lähtemästä satamasta tai ankkuripaikalta; sekä jäämästä VTS-alueelle, satamaan tai ankkuripaikalle.

Euroopan unioni on ehdottamassa pakotteita, jonka mukaan venäläisiltä ja Venäjän operoimilta aluksilta kielletään pääsy unionin alueella oleviin satamiin. Kielto ei kuitenkaan koskisi tiettyjä välttämättömyystarvikkeita, kuten lääkkeitä ja elintarvikkeita.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

**Kansallinen valmistelu**

MINVA-paketti:
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 7-8.4.

**Eduskuntakäsittely**

MINVA-paketti:
Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 7-8.4.

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

**Taloudelliset vaikutukset**

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

**Asiakirjat**

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Emil Asp, yksikön johtaja, LVM, emil.asp@gov.fi, +358 40 509 9757
Merita Erkkilä, suunnittelija, LVM, merita.erkkila@gov.fi, +358 50 328 2534
Suvi Kankare, erityisasiantuntija, LVM, suvi.kankare@gov.fi, +358 50 478 4743
Kaisa Kopra, erityisasiantuntija, LVM, kaisa.kopra@gov.fi, +358 50 44 18 005
Katariina Säynäjärvi, hallitusneuvos, LVM, katariina.saynajarvi@gov.fi, +358 50 400 6730
Elisa Vornanen, erityisasiantuntija, LVM, elisa.vornanen@gov.fi, +358 50 5116405

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

LIITTEET

| | |
|---|---|
| Asiasanat | henkilöliikenne, lentoliikenne, liikenne, liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto, liikennepolitiikka, merenkulku, rautatieliikenne, tieliikenne, Ukraina, kriittinen infrastruktuuri |
| **Hoitaa** | **LVM, SM, TEM, UM** |
| Tiedoksi | ALR, EUE, LIIVI, MMM, OKM, OM, PLM, STM, VAYLA, VM, VNK, VTV, YM |